

Olsztyn, 13 maja 2019 r.

PS-VI.431.2.7.2019.KS

Pani
Teresa Kucharska
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Budrach

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko-Mazurskiego Nr FK-IV.0030.184.2019 z dnia 7 marca 2019 r. /**akta kontroli str. 1/** zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie – delegatura Urzędu w Elku, w składzie:

1. Katarzyna Stefanowska - główny specjalista, kierująca zespołem,
2. Agnieszka Brzozowska - główny specjalista,
przeprowadził kontrolę problemową w trybie zwykłym w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Budrach, ul. Wojska Polskiego 18, 11-606 Budry. Czynności kontrolne rozpoczęto w dniu 25 marca 2019 r. i zakończono w dniu 27 marca 2019 r. Przedmiot kontroli stanowiły formy pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w świetle przepisów:

- Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. 2018. poz. 998 ze zm.) – zwanej dalej ustawą lub ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
- Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2011 r. w sprawie szkoleń na asystenta rodziny (Dz. U. z 2011 r. poz. 1608).

W wystąpieniu pokontrolnym użyto następujących skrótów:

1. GOPS/ Ośrodek/ kontrolowana jednostka - co oznacza: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Budrach, ul. Wojska Polskiego 18;
2. Kierownik/ Kierownik GOPS/ Kierownik Ośrodka - co oznacza: Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Budrach, panią Teresę Kucharską;
3. Statut – co oznacza: *Statut Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Budrach*;
4. Regulamin - co oznacza: *Regulamin Organizacyjny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Budrach*;
5. Program - co oznacza: 3-letni gminny program wspierania rodziny, o którym mowa w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
6. Gmina - co oznacza: Gminę Budry;
7. Zarządzenie – co oznacza: Zarządzenie nr 4/2017 Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Budrach z dnia 8.12.2017 r.;

8. asystent - co oznacza: asystenta rodziny, o którym mowa w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
9. plan pracy - co oznacza: plan pracy z rodziną, o którym mowa w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
10. ocena - co oznacza: okresową ocenę sytuacji rodziny, o której mowa w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Kontrola obejmowała okres od dnia 1 stycznia 2018 r. do dnia jej zakończenia. Fakt jej przeprowadzenia odnotowano w rejestrze prowadzonym przez kontrolowaną jednostkę. Kontrolę przeprowadzono w obecności pani Teresy Kucharskiej – Kierownika Ośrodka. Oceny działalności GOPS dokonano w oparciu o analizę dokumentacji, informacje i wyjaśnienia przekazane przez ww. osobę oraz asystenta rodziny, zatrudnionego w Ośrodku.

Działalność Ośrodka w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowościami i uchybieniem.**

USTALENIA Z KONTROLI

1. Przedmiot kontroli w dokumentach organizacyjnych kontrolowanej jednostki

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Budrach jest jednostką organizacyjną Gminy Budry. Kontrolowana jednostka działała na podstawie *Statutu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Budrach*, przyjętego Uchwałą Nr XXVIII/156/2017 Rady Gminy Budry z dnia 29 marca 2017 r. **/akta kontroli str. 3-9/**. Analiza powyższego dokumentu wykazała, iż w podstawie prawnej funkcjonowania Ośrodka wskazano m.in. ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (§ 2 pkt 23). Zgodnie z § 4 pkt 10 Statutu GOPS realizował zadania Gminy z zakresu wspierania rodziny, wynikające z ustawy.

Organizacja wewnętrzna i zasady funkcjonowania określone zostały w *Regulaminie Organizacyjnym Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Budrach*, wprowadzonym Zarządzeniem Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Nr 2/2017 z dnia 10 lipca 2017 r. **/akta kontroli str. 11-21/**. Analiza Regulaminu wykazała, że w § 9 pkt 4 wyodrębniono stanowisko asystenta rodziny. Natomiast w § 22 Regulaminu, w którym mowa o zadaniach asystenta rodziny, ujęto tylko niektóre zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Podczas trwania czynności kontrolnych Kierownik kontrolowanej jednostki Zarządzeniem nr 2/2019 z dnia 25 marca 2019 r. uzupełniła braki w powyższym zakresie **/akta kontroli str. 23/**, w związku z czym odstąpiono od wydania zalecenia w tym obszarze.

Ustalono, iż Wójt Gminy Budry Zarządzeniem Nr 14/2012 z dnia 24 maja 2012 r. **/akta kontroli str. 25/** upoważnił Kierownika GOPS do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji.

2. Trzyletni gminny program wspierania rodziny

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy, do zadań własnych gminy należy m.in. opracowanie i realizacja **3-letnich** gminnych programów wspierania rodziny.

W toku kontroli ustalono, iż Uchwałą Nr IV/22/2015 Rady Gminy Budry z dnia 3 marca 2015 r. przyjęto do realizacji *Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Budry na lata 2015-2020* /akta kontroli str. 27-31/, a zatem obejmował on okres 6 lat, co było niezgodne z wyżej cytowanym aktem prawnym. Wskazać należy, iż Gmina Budry ww. program realizowała przez 4 lata. Następnie Uchwałą Nr VI/42/2019 Rady Gminy Budry z dnia 22 marca 2019 r. wyeliminowano powstałą nieprawidłowość poprzez uchylenie Uchwały Nr IV/22/2015 z dnia 3 marca 2015 r. i przyjęcie *Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019-2021* /akta kontroli str. 33-37/.

Mając na uwadze powyższe odstępuje się od wydania zalecenia w tym obszarze. Jednakże w bieżącym instruktażu wskazano, iż kolejne Programy należy opracowywać zgodnie z regulacjami ujętymi w ustawie.

W obu Programach za cel główny przyjęto: „*Stworzenie optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej oraz wspieranie rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo-wychowawczych w gminie Budry*”. Ponadto określono w nich m.in.: cele szczegółowe, zadania, odbiorców, realizatorów, przewidywane efekty, źródła finansowania, monitoring i ewaluację.

3. Zgodność zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami oraz tworzenie możliwości podnoszenia przez nich kwalifikacji

W GOPS w Budrach, w okresie podlegającym kontroli, zadania z zakresu wspierania rodziny wykonywał 1 asystent, który zatrudniony był w wymiarze 1 etatu, na podstawie umowy o pracę, w systemie zadaniowego czasu pracy.

Na podstawie udostępnionych dokumentów stwierdzono, że asystent rodziny, na dzień rozpoczęcia kontroli, posiadał wymagane kwalifikacje zawodowe, określone w art. 12 ust. 1 lit. tj. wykształcenie wyższe na kierunku praca socjalna. Wskazać należy jednak, iż wymagane przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej kwalifikacje nabył 2 marca 2019 r. /akta kontroli str. 39/.

Kierownik Ośrodka w pisemnych wyjaśnieniach stanowiących akta kontroli str. 41-43 wskazała, iż przyczyną nieprawidłowości były trudności z pozyskaniem kandydatów na stanowisko asystenta, posiadających odpowiednie kwalifikacje. W związku z tym, że zatrudniony w GOPS asystent, na dzień kontroli, posiadał odpowiednie kwalifikacje, odstąpiono od wydania zalecenia w tym zakresie.

W teczce akt osobowych znajdowały się oświadczenia asystenta potwierdzające spełnianie warunków, o których mowa w art. 12 ust. 1 pkt 2-4 ww. ustawy, to jest o:

- niepozbawieniu / nieograniczeniu władzy rodzicielskiej,
- braku obowiązku alimentacyjnego,
- nieskazaniu prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe.

Na podstawie informacji przekazanych przez asystenta ustalono, że w okresie objętym kontrolą, podnosił on swoje kwalifikacje głównie poprzez samokształcenie i wymianę doświadczeń z innymi asystentami. W 2018 r. asystent uczestniczył w szkoleniu „Współpraca asystenta rodziny z pracownikiem socjalnym” /akta kontroli str. 39/. Z informacji uzyskanych w trakcie kontroli wynika, iż to Ośrodek skierował asystenta na szkolenie, o którym mowa

powyżej, a zatem można uznać, iż zgodnie z art. 176 pkt 2 ustawy, tworzył możliwości podnoszenia przez niego kwalifikacji.

Ustalono, iż praca asystenta nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie Gminy Budry, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 ustawy. Ponadto, stosownie do art. 17 ust. 4 wyżej wskazanego aktu prawnego, asystent rodziny nie prowadził postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez Gminę.

/akta kontroli str. 45/

3. Tryb przydzielania i realizacja zadań asystenta rodziny

Z przedłożonego wykazu, stanowiącego **akta kontroli str. 47**, oraz analizy udostępnionej dokumentacji wynikało, iż w okresie podlegającym kontroli, asystent rodziny objął wsparciem łącznie 14 rodzin. W związku z tym należy stwierdzić, że limit rodzin przypadający na jednego asystenta, określony w art. 15 ust. 4 ustawy, nie został przekroczony.

Z powyższego wykazu wynikało również, że w okresie podlegającym kontroli, asystent obejmował swoim wsparciem 1 rodzinę, której dzieci przebywały w pieczy zastępczej.

Ponadto ustalono, że żadna z rodzin nie była objęta wsparciem asystenta na mocy Ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1860) oraz postanowienia sądu.

Szczegółowej analizie poddano dokumentację rodziny, której dzieci przebywały w pieczy zastępczej oraz 6 losowo wybranych teczek rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w przypadku 6 rodzin spośród 7 poddanych kontroli, przydzielenie asystenta rodziny odbyło się zgodnie z regulacjami określonymi w art. 11 ustawy, tj. po pozyskaniu przez Ośrodek informacji o trudnościach w wypełnianiu przez nie funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy i następnie w wywiadzie dokonywał analizy jej sytuacji. Jeśli z analizy sytuacji rodziny wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta, pracownik socjalny wnioskował do Kierownika o jego przydzielenie.

W przypadku 1 rodziny ustalono, iż we wcześniejszym okresie była już ona objęta wsparciem asystenta rodziny, a pracę z nią zakończono z uwagi na realizację planu pracy. Następnie po prawie 6-miesięcznej przerwie, po powzięciu informacji o pojawieniu się znowu problemów w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, rodzinie ponownie został przydzielony asystent. Przydzielenie rodzinie asystenta po raz drugi nie było poprzedzone przeprowadzeniem wywiadu środowiskowego, stanowiącego podstawę do dokonania szczegółowej analizy jej sytuacji. Z wyjaśnień Kierownika Ośrodka **/akta kontroli str. 49/** wynika, iż .. *wywiad środowiskowy nie został sporządzony (...), ponieważ rodzina przebywała jeszcze w okresie półrocznego monitoringu i dla nas jednoznaczny było, iż praca z rodziną nie została jeszcze całkowicie zakończona*’.

W ocenie kontrolujących, w przypadku powzięcia informacji o pojawieniu się trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych podczas monitorowania funkcjonowania rodziny po zakończeniu z nią pracy, zasadne jest przeprowadzenie wywiadu środowiskowego, stanowiącego podstawę do dokonania analizy sytuacji rodziny. Umożliwi to zweryfikowanie, czy rodzina przeżywająca trudności wymaga wsparcia asystenta, czy też potrzebuje pomocy w innej formie, przewidzianej w ustawie.

Zważywszy na fakt, iż była to jednostkowa sytuacja, bo co do zasady wywiady środowiskowe w kontrolowanej jednostce były sporządzane, odstąpiono od wydania zalecenia w tym obszarze. W bieżącym instruktażu wskazano Kierownikowi, iż każdorazowo w przypadku powzięcia przez Ośrodek informacji o rodzinie przeżywającej trudności opiekuńczo-wychowawcze, pracownik socjalny winien przeprowadzić w tej rodzinie wywiad środowiskowy.

Na podstawie analizy dokumentacji kontrolujący stwierdzili, iż w przypadku wszystkich rodzin, pracownik socjalny wnioskował do Kierownika o przydzielenie asystenta. Po otrzymaniu wniosku Kierownik przydzielał rodzinie asystenta.

Stwierdzono, iż w Ośrodku regulacje dotyczące pracy asystenta, w tym rodzaj prowadzonej przez niego dokumentacji, określone zostały Zarządzeniem nr 4/2017 Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Budrach z dnia 8.12.2017 r., stanowiącego **akta kontroli str. 51-78**.

Na podstawie przedłożonego kontrolującym wykazu **/akta kontroli str. 79/** oraz regulacji ujętych w Zarządzeniu ustalono, że dokumentacja asystenta rodziny dotycząca pracy z rodziną obejmowała:

- zgodę na podjęcie współpracy rodziny z asystentem,
- kartę informacyjną dotyczącą rodziny,
- analizę wstępną sytuacji rodziny,
- analizę sytuacji zdrowotnej członków rodziny,
- analizę wyposażenia mieszkania rodziny,
- analizę sytuacji wychowawczej dziecka,
- analizę sytuacji szkolnej dziecka,
- plan pracy z rodziną,
- dziennik wizyt w środowisku,
- sprawozdanie półroczne z pracy asystenta rodziny z rodziną (stanowiące okresową ocenę sytuacji rodziny),
- wniosek do Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej o zakończenie objęcia rodziny wsparciem asystenta rodziny,
- ocenę końcową pracy asystenta rodziny z rodziną.

Ustalono, iż praca z rodziną, stosownie do art. 8 ust. 3 ustawy, prowadzona była po uzyskaniu pisemnej zgody rodziny na współpracę z asystentem.

Zgodnie z regulacjami ujętymi w Zarządzeniu, pierwsza wizyta asystenta u rodziny, podczas której omawiano m.in. zasady współpracy, odbywała się w towarzystwie pracownika socjalnego. Ustalono, że po nawiązaniu współpracy z rodziną opracowywany był dla niej plan pracy, poprzedzony sporządzeniem diagnozy rodziny, na którą składały się następujące dokumenty: *karta informacyjna dotycząca rodziny, analiza wstępna sytuacji rodziny, analiza sytuacji zdrowotnej członków rodziny, analiza wyposażenia mieszkania rodziny, analiza sytuacji wychowawczej dziecka, analiza sytuacji szkolnej dziecka.*

W myśl art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy, plany pracy były opracowane we współpracy z członkami rodzin i w konsultacji z pracownikiem socjalnym **/akta kontroli str. 81-99/**, co było udokumentowane w formie podpisów ww. osób. Wszystkie plany pracy obejmowały: cel główny, cele szczegółowe długoterminowe i krótkoterminowe, opis działań, oraz osoby odpowiedzialne. W planach pracy, za wyjątkiem 1 rodziny **/akta kontroli str. 82/**, określono

również terminy realizacji zaplanowanych działań. Ponadto w planach pracy, jak i we wzorze, który stanowił załącznik nr 4 Zarządzenia, nie uwzględniono przewidywanych efektów zaplanowanych działań, o czym mowa w art. 15 ust. 3 ustawy. Wskazano natomiast efekty celów szczegółowych. Brak powyższych elementów może mieć znaczący wpływ na skuteczność podejmowanych działań w przewycięzaniu trudnej sytuacji życiowej, w jakiej znalazła się rodzina oraz uniemożliwić dokonanie ewaluacji planu pracy. Przyczyną stwierdzonej nieprawidłowości jest niewłaściwa interpretacja obowiązujących w tym zakresie przepisów prawa przez asystenta rodziny oraz niedostateczny nadzór Kierownika nad realizacją przez niego zadań.

Ponadto stwierdzono, iż plany pracy nie były aktualizowane, nawet w przypadkach istotnych zmian w bieżącej sytuacji rodziny, np. śmierć członka rodziny, rozwód. Plan pracy jest podstawowym dokumentem, w oparciu o który prowadzona jest praca z rodziną. Brak jego aktualizacji może prowadzić do podejmowania działań nieukierunkowanych na pokonanie problemów aktualnie występujących w rodzinie. Przyczyną uchybienia jest niedostateczny nadzór Kierownika Ośrodka nad realizacją zadań przez asystenta rodziny.

Na podstawie analizy udostępnionej dokumentacji oraz informacji przekazanych przez asystenta rodziny ustalono, iż plan pracy sporządzony dla rodziny biologicznej, której dziecko umieszczone było w pieczy zastępczej, nie był opracowany we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i nie był skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonego w pieczy zastępczej, co jest niezgodne z art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy. Z wyjaśnień złożonych przez Kierownika GOPS, stanowiących **akta kontroli str. 101-103**, wynika, iż *„plan pracy nie został opracowany we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej gdyż z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jasno nie wynika, iż takie działania należy podejmować. [Asystent] W swoim planie pracy ujmował działania, które zająbiają się z planem koordynatora, tj. utrzymanie kontaktów z rodzeństwem i wspólne spędzanie wolnego czasu, zacieśnienie więzi rodzinnych z dzieckiem umieszczonym w pieczy zastępczej.*

Przyczyną powstania nieprawidłowości jest niewłaściwa interpretacja obowiązujących przepisów prawa w tym zakresie, co może skutkować podejmowaniem przez różne instytucje i osoby, działające na rzecz dzieci oraz rodziny, niespójnych działań mających na celu przewycięzanie trudności opiekuńczo-wychowawczych oraz powrót dzieci do rodziny biologicznej.

Na podstawie informacji przekazanych przez asystenta, zespół inspektorów ustalił, iż w okresie objętym kontrolą nie uczestniczył on w posiedzeniach w sprawie oceny sytuacji dziecka umieszczonego w 2008 r. w rodzinnej pieczy zastępczej, dokonywanej przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Z informacji przedłożonych przez Kierownika **/akta kontroli str. 101-103/** oraz analizy udostępnionej dokumentacji wynika, iż każdorazowo Ośrodek ww. podmiotowi przesyłał opinie dotyczące aktualnej sytuacji rodziny.

Stosownie do art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, do zadań asystenta należy m.in. dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny nie rzadziej niż co pół roku i przekazywanie jej Kierownikowi GOPS. Ustalono, iż w Ośrodku asystent, w myśl regulacji ujętych w Zarządzeniu, sporządzał dokument pn. „Sprawozdanie półroczne z pracy asystenta rodziny z rodziną” **/akta kontroli str. 105-128**, który stanowił okresową ocenę sytuacji rodziny.

Kontrolujący udzielając bieżącego instruktażu wskazali na konieczność dostosowania nazewnictwa dokumentacji do aktualnie obowiązujących przepisów w tym zakresie.

W wyniku analizy przedłożonej dokumentacji stwierdzono, iż w przypadku dwóch rodzin nieznacznie został przekroczony, określony w wyżej cytowanym akcie prawnym, termin dokonania okresowej oceny sytuacji rodziny, tj. 3 i 6 dni /**akta kontroli str. 109-116**/. Z uwagi na niewielkie przekroczenie terminu odstąpiono od wydania zalecenia w tym obszarze. Jednak w bieżącym instruktażu pouczono asystenta rodziny o konieczności terminowego sporządzania okresowej oceny sytuacji rodziny, tj. nie rzadziej niż co pół roku.

Ponadto stwierdzono, iż dokumentacja dotycząca oceny nie zawierała podpisu Kierownika Ośrodka, który stanowiłby potwierdzenie, iż zgodnie z regulacjami ustawy, była mu przekazywana. Kierownik w pisemnym oświadczeniu, stanowiącym **akta kontroli str. 87** wskazała, iż zapoznawała się z ww. dokumentacją podczas organizowanych w GOPS spotkań, w których uczestniczyli również asystent rodziny i pracownik socjalny. Jednakże brak udokumentowania tego faktu, np. poprzez złożenie podpisu na dokumencie, budzi wątpliwości, czy faktycznie, zgodnie z wyżej cytowanym aktem prawnym, Kierownik zapoznawała się ze wszystkimi ocenami, co może skutkować niedostateczną wiedzą na temat sytuacji rodzin oraz efektów pracy asystenta. Przyczyną powstania nieprawidłowości jest niewłaściwie przyjęty sposób organizacji pracy.

Ustalono, że w przypadku zasadności zakończenia pracy z rodziną asystent (który wraz z członkami rodziny opracowywał i realizował plan pracy, a zatem posiadał kompleksową wiedzę na temat sytuacji rodziny), w porozumieniu z pracownikiem socjalnym, przedkładał Kierownikowi Ośrodka stosowny wniosek o wyrażenie zgody na zakończenie współpracy, zawierający uzasadnienie /**akta kontroli str. 129**/. Kontrolujący zakwestionowali zapis § 8 pkt 1 Zarządzenia, zgodnie z którym „wniosek o zakończenie pracy asystenta z rodziną składa pracownik socjalny do Kierownika GOPS”. W bieżącym instruktażu wskazano na konieczność dostosowania zapisów regulujących pracę asystenta, ujętych w Zarządzeniu, do stanu faktycznego.

Po pozytywnym rozpatrzeniu wniosku, asystent dokonywał „Oceny końcowej pracy asystenta rodziny z rodziną”, w której wskazywał m.in. przyczynę zakończenia współpracy /**akta kontroli str. 131**/.

W okresie objętym kontrolą zakończono współpracę z 5 rodzinami. Z informacji Kierownika kontrolowanej jednostki /**akta kontroli str. 133**/ wynika, iż po zakończeniu współpracy z rodzinami asystent prowadził monitoring ich funkcjonowania przez okres min. 6 miesięcy poprzez wizyty w środowisku rodzinnym oraz rozmowy telefoniczne. Jednakże wskazane przez Kierownika GOPS działania asystenta, podejmowane w ramach monitoringu, nie były w żaden sposób dokumentowane. Brak dokumentacji potwierdzającej monitorowanie funkcjonowania rodziny, po zakończeniu z nią pracy, może budzić wątpliwości, czy zadanie to faktycznie było realizowane. Nadmienić należy, iż w Zarządzeniu dotyczącym zasad pracy asystenta, które obowiązywało w okresie podlegającym kontroli, nie ujęto regulacji dotyczących monitorowania funkcjonowania rodziny, w tym również prowadzenia dokumentacji w tym zakresie, co w opinii zespołu kontrolnego winno być uregulowane w powyższym dokumencie.

Przyczyną powstania nieprawidłowości jest niewłaściwie przyjęty sposób organizacji pracy, co może skutkować brakiem kompleksowej wiedzy o funkcjonowaniu rodziny, z którą praca została już zakończona.

Kierownik Ośrodka podczas trwania czynności kontrolnych uwzględnił uwagi zespołu inspektorów i Zarządzeniem Nr 3/2019 z dnia 26 marca 2019 r. dokonał stosownych zmian w regulacjach dotyczących pracy asystenta /**akta kontroli str. 145-153/**, do których kontrolujący nie wnieśli zastrzeżeń.

Ustalono, iż asystent rodziny, w okresie podlegającym kontroli, prowadził dla każdej rodziny „Dziennik wizyt w środowisku rodzinnym” w którym ujmował m.in. datę spotkania oraz czas przeznaczony na pracę z rodziną. Natomiast kontakty ze szkołami, do których uczęszczały dzieci z rodzin objętych wsparciem, asystent odnotowywał w „Karcie indywidualnych konsultacji wychowawczych”. Podejmowane działania w ramach pracy z rodzinami, w tym również ustalenia, znajdują odzwierciedlenie w sporządzanych przez asystenta notatkach.

Na podstawie analizy badanej dokumentacji oraz przedłożonych informacji /**akta kontroli str. 145/** ustalono, że praca asystenta z rodzinami polegała m.in. na:

- motywowaniu do podjęcia i kontynuowania leczenia specjalistycznego,
- motywowaniu do podnoszenia kwalifikacji i poszukiwania pracy,
- pomocy w załatwianiu spraw urzędowych, w tym sporządzaniu pism,
- działaniach mających na celu poprawę warunków mieszkaniowych,
- wdrażaniu do prawidłowego gospodarowania budżetem domowym,
- kontaktach z podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny, w tym m.in.: z placówkami oświatowymi, Policją i kuratorami,
- organizowaniu pomocy rzeczowej dla rodzin,
- kształtowaniu nawyków higienicznych,
- udzielaniu członkom rodzin wsparcia emocjonalnego w trudnych sytuacjach,
- kształtowaniu prawidłowych wzorców rodzicielskich,
- indywidualnych konsultacjach mających na celu poprawę komunikacji pomiędzy członkami rodzin,
- wzmacnianiu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych.

Z informacji asystenta rodziny wynika, iż w okresie podlegającym kontroli, sporządzał on na wniosek sądu opinię o rodzinie i jej członkach w przypadku jednej rodziny.

Na podstawie analizy przedłożonej dokumentacji oraz informacji Kierownika /**akta kontroli str. 147/** ustalono, iż asystent, w ramach swoich obowiązków, współpracował z podmiotami i osobami działającymi na rzecz dziecka i rodziny, w tym m.in.: Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Węgorzewie, Zespołem Interdyscyplinarnym, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminnym Ośrodkiem Kultury w Budrach, Gminną Biblioteką Publiczną w Budrach, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Budrach, Powiatowym Urzędem Pracy w Węgorzewie, sądem, Policją, placówkami oświatowymi, służbą zdrowia.

5. Formy pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne

Na podstawie przedłożonych informacji ustalono, iż w okresie podlegającym kontroli rodzinom, przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zapewniano wsparcie w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego /**akta kontroli str. 149/**. Rodziny korzystały z poradnictwa m.in.: pedagoga, psychologa, pracownika socjalnego, psychiatry dziecięcego i terapeuty, udzielanego w ramach projektu „Silna i zdrowa rodzina”, realizowanego przez PCPR w Węgorzewie. Ponadto rodziny korzystały z konsultacji i poradnictwa udzielanych przez pedagogów szkół na terenie Gminy.

Terapia i mediacje

Ustalono, że Ośrodek zapewniał rodzinom pomoc w formie terapii poza terenem Gminy. Rodziny w których występowały problemy związane z uzależnieniem od alkoholu, korzystały z pomocy terapeuty ds. uzależnień w Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Węgorzewie.

/akta kontroli str. 149/

Usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne

Zespół inspektorów ustalił, że w okresie podlegającym kontroli, na terenie Gminy zapewniano dla rodzin z dziećmi usługi opiekuńcze. Dzieciom, których rodzice uczestniczyli w projekcie „Pomosty do kariery”, zapewniano opiekę opiekunki.

Jak wynika z informacji Kierownika kontrolowanej jednostki, specjalistyczne usługi dla dzieci z Gminy Budry świadczone były w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Węgorzewie oraz Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Węgorzewie m.in. przez: logopedę, psychologa i pedagoga.

/akta kontroli str. 149-151/

Pomoc prawna, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego

Na podstawie informacji udzielonej przez Kierownika /**akta kontroli str. 149/** ustalono, że w okresie podlegającym kontroli, rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, korzystały z bezpłatnej pomocy prawnej, świadczonej przez prawnika na terenie Ośrodka, w każdy poniedziałek, w godz. od 9.00-13.00.

Organizowanie dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych dalej „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi”

GOPS. w okresie objętym kontrolą, nie prowadził pracy z rodzinami w formie spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi”. Z wyjaśnień Kierownika /**akta kontroli str. 155-158/** wynika, iż na terenie Gminy Budry nie prowadzono pracy z rodzinami w ww. formie z powodu trudności komunikacyjnych pomiędzy poszczególnymi miejscowościami.

6. Prowadzenie placówek wsparcia dziennego

Ustalono, że na terenie Gminy nie funkcjonowały placówki wsparcia dziennego w rozumieniu ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej /**akta kontroli str. 153/**. Kierownik Ośrodka wskazała /**akta kontroli str. 155-157/**, iż trudna sytuacja finansowa Gminy oraz problemy z pozyskaniem odpowiedniego lokalu uniemożliwiają utworzenie i prowadzenie tego typu placówki. W okresie podlegającym kontroli, dzieciom z terenu Gminy Budry zapewniano m.in. organizację czasu wolnego oraz rozwój pasji i zainteresowań w Gminnym Ośrodku Kultury w Budrach, świetlicach wiejskich w Ołowniku, Budzewie i Olszewie. W ww. placówkach organizowane były różne zajęcia oraz warsztaty, w tym m.in.: zajęcia wokalne, kulinarne, sportowe, lekcje biblioteczne oraz warsztaty plastyczne i rękodzielnicze.

7. Funkcjonowanie rodzin wspierających

Zgodnie z informacją Kierownika GOPS /**akta kontroli str. 153/**, na terenie Gminy, w okresie poddanym kontroli nie funkcjonowały rodziny wspierające. Z wyjaśnień ww., stanowiących **akta kontroli str. 155-157**, wynika, iż „w okresie objętym kontrolą Ośrodek nie organizował szkoleń i nie tworzył rodzin wspierających z powodu niewystarczających środków finansowych. Ponadto według informacji asystenta rodziny i pracowników socjalnych nie istniała potrzeba tworzenia rodzin wspierających”.

11. Uwagi i wnioski

W toku czynności kontrolnych ustalono, iż rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i potrzebującym pomocy Ośrodek zapewniał dostęp do różnych form wsparcia określonych w ustawie. W opinii kontrolujących, mając na względzie problemy rodzin, z jakimi się one często zmagają, rekomenduje się dalszy rozwój systemu wsparcia rodziny, tj.: tworzenie warunków do powstawania i rozwoju rodzin wspierających oraz organizowanie dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi”.

W przypadku zmian kadrowych na stanowisku asystenta rodziny zatrudniać osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje.

9. Zalecenia pokontrolne

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami i uchybieniem, działając w oparciu o art. 197d ust.1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wnoszę o podjęcie przez Kierownika, jako osoby odpowiedzialnej za ich powstanie, stosownych działań, mających na celu ich wyeliminowanie oraz realizację następujących zaleceń:

1. W planie pracy z rodziną uwzględniać przewidywane efekty działań mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych rodzin oraz terminy realizacji zaplanowanych działań, stosownie do art. 15 ust. 3 ustawy. **Termin realizacji – na bieżąco.**

2. Plan pracy z rodziną aktualizować w zależności od zmieniającej się bieżącej sytuacji rodziny. **Termin realizacji – na bieżąco.**
3. Plan pracy z rodziną opracowywać we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i koordynować z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej, w przypadku rodziny, której dziecko przebywa w pieczy zastępczej, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy, oraz dokumentować ten fakt. **Termin realizacji - na bieżąco.**
4. Przekazywać okresową ocenę sytuacji rodziny Kierownikowi Ośrodka, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, oraz dokumentować ten fakt. **Termin realizacji – na bieżąco.**
5. Monitorować funkcjonowanie rodziny przez asystenta po zakończeniu z nią pracy, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy, oraz dokumentować ten fakt. **Termin realizacji - na bieżąco.**
6. Wzmocnić nadzór kierownika jednostki nad pracą asystenta rodziny, w tym nad sposobem dokumentowania przez niego realizacji zadań. **Termin realizacji - na bieżąco.**

Kontrolowanej jednostce przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego i/lub zawartych w nim zaleceń pokontrolnych na zasadach określonych w art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego wraz z zaleceniami. W przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń, proszę o poinformowanie Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia.

Podstawa prawna:

- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. 2015 poz. 1477),
- art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j.: Dz. U. 2018 poz. 998 ze zm.).

Z up. WOJEWODY
WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO
Joanna Jabłonka-Kastrau
ZASTĘPCA DYREKTORA
Wydziału Polityki Społecznej

GLÓWNY SPECJALISTA

Katarzyna Stefanowska

GLÓWNY SPECJALISTA

Agnieszka Brzozowska

